Hannu Saha / Musiikin edistämissäätiö
9.3.2021

EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN SIVISTYS- JA TIEDEJAOSTOLLE

Lausunto koronaepidemian vaikutuksista ja tukien kehittämistarpeista mm. luovien alojen, kulttuurin ja tapahtumajärjestäjien sekä freelance-toimijoiden näkökulmasta

Kulttuuriyhteisöjen tekemät laskelmat osoittavat kiistatta, että luovat alat ovat olleet koronaepidemian suurimpia häviäjiä. Pelkästään musiikkialan tulonmenetykset on arvioitu viime vuonna yli 250 miljoonaan euroon. Elävä musiikin arvo alentui ainakin 243 miljoonalla eurolla. Elävän musiikin yksityissektori kärsi 360 miljoonalla eurolla, kun tarkasteltiin tapahtumajärjestäjien liikevaihdon laskua. Tekijänoikeussektori kärsi noin 12 miljoonan tulonpudotukset ja äänitesektorin lasku näyttäisi olevan noin viisi miljoonaa. Musiikkiviennin arvon arvioidaan laskeneen kaikkiaan noin 27 miljoonaa euroa vuonna 2020.

Myös pelastusoperaatioita on tehty. Opetus- ja kulttuuriministeriö, kunnat ja yksityiset säätiöt kompensoivat alan menetyksiä erilaisin koronatuin. Musiikkialan toimijat saivat vuoden 2020 koronatuista yhteensä vajaa 30 miljoonaa euroa. OKM jakoi avustuksia musiikkialan tapahtumille ja yhteisöille noin 15 miljoonaa euroa, ja orkesterien ja kansallisoopperan toimintaa tuettiin kuudella miljoonalla eurolla. Muusikot ja musiikkialan toiminimiyrittäjät saivat Taiteen edistämiskeskuksen kautta noin kuusi miljoonaa euroa apurahoja. Lisäksi apurahoja ja avustuksia ovat jakaneet yksityiset säätiöt noin 1,5 miljoonaa euroa, josta Musiikin edistämissäätiön budjettinsa ulkopuolista ylimääräistä koronatukea oli runsas 0,6 miljoonaa euroa.

Kulttuuri- ja taidealojen tilanne on katastrofaalinen, koska menetysten ja niitä korvaavien tukien määrät eivät ole lähelläkään toisiaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti tammikuussa 2021 taiteen ja kulttuurin toimijoille kyselyn, jolla kartoitettiin alan tulonmenetyksiä, tilannetta ja näkymiä alkaneeseen vuoteen. Musiikin osalta vastaajajoukko (kaikkiaan 467) painottui vahvasti freelancereihin ja yksinyrittäjiin. Music Finland tiivisti musiikin alan vastauksista synkän näyn:

> Vastaukset kertovat alan syvästä ahdingosta ja toivottomuuden tunteesta koronarajoitusten keskellä. Työskentely on vaarantunut, tulonmenetykset ovat huomattavia eikä tukia ole hakemisesta huolimatta saatu. Monet kokevat arvostuksen puutetta, ja tilanteesta on tullut riski mielenterveydelle. Konkreettisesti alalla kaivataan mahdollisuuksia työntekoon, taloudellista tukea hankalaan tilanteeseen sekä jatkossa ratkaisuja freelancereiden ja yrittäjien sosiaali- ja työttömyysturvan ongelmakohtiin.

> Vaikka jotkut vastaajat pystyvätkin näkemään tilanteessa myös mahdollisuuksia esimerkiksi toiminnan uudistamiseen, huoli tulevaisuudesta on suuri. Digitalisoitumiseen asetetaan paljon odotuksia, mutta toistaiseksi kannattamattomat verkkokonsertit eivät vielä auta alan taloudelliseen ahdinkoon.

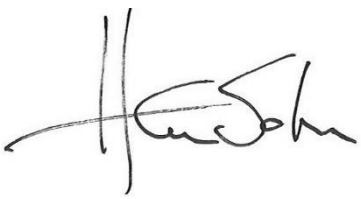
Olisi äärimmäisen tärkeää, että taiteen ja kulttuurialan ammattilaisille ja toiminimille saataisiin vihdoinkin tuntuvampaa koronatukea. Hallituksen osana kuluvan vuoden ensimmäistä lisätalousarvioesitystään esittämä 15 miljoonaa euron lisämääräraha on pieni, mutta tärkeä askel oikeaan suuntaan. Tuen määrä koetaan kuitenkin alan sisällä – edellä esitettyihin faktisiin menetyksiin verrattuna – aivan liian pieneksi.

Tärkeää olisi, että nyt esillä oleva 15 miljoonan euron koronatuki jaettaisiin erityisesti aloille, jotka ovat kärsineet eniten. Nyt olisi huomioitava erityisesti freelance-toimijat, joiden tulisi saada kompensaatiota menetetyistä tuloistaan. Esittävän taiteen, ja erityisesti eniten kärsineen elävän musiikin alalla, yleisö- ja toimintarajoituksista johtuvien taiteilijoiden nettomenetysten tulisi olla tärkeimpinä kriteereinä tukia jaettaessa. Normaaliolojen työskentelyapurahoina jaettavat varsin pienet tuet eivät ole ongelmaa tarpeellisessa määrässä tähänkään mennessä ratkaisseet.

Tukea on saatava lisää myös nyt esillä olevan 15 miljoonan euron koronatuen jatkoksi. Musiikkialan toimijat ovat esittäneet menetyksiä korvaavana tapana Tanskan mallin mukaista ratkaisua, jossa ammattimaiselle taiteilijalle myönnettävä koronaepidemian ajan menetyksiä korvataan tavalla, jossa menetetyt tulot todennetaan vertaamalla tuenhakijan taiteestaan saamia tuloja esimerkiksi vuosien 2017–2019 keskiarvotuloihin. Saadulle arviolle asetetaan käytetyn kokonaisresurssin perusteella maksimimäärä (Tanskassa esimerkiksi 75 % menetetystä tulosta). Musiikin edistämissäätiö kannattaa kompensaatioon perustuvaa koronatukea, jossa alustavana mallina voidaan käyttää Tanskassa toteutettua tukea.

Ystävällisin terveisin

Musiikin edistämissäätiön puolesta 9.3.2021

Hannu Saha

toimitusjohtaja / Musiikin edistämissäätiö